

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: S. Dimitriu)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: V. Sîrbu, D. Dulghieru, V. Buhnaci)

ÎNCHEIERE

22 decembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Galina Stratulat

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Elena Gondiu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, și de Ministerul Justiției, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Elena Gondiu împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și încasarea prejudiciului moral, împotriva deciziei din 22 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 2 februarie 2021, Elena Gondiu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și încasarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii a indicat că a fost învinuită precum că la data de 27 august 2014, aproximativ la ora 11:00, aflându-se pe câmpul amplasat în extravilanul s. Jora de Jos, r. Orhei, în cadrul unui conflict, din motive ostile, în mod intenționat i-a aplicat cet. Maler Petru o lovitură cu pumnul în care ținea un foarfece de tăiat vița-de-vie, în partea stângă a feței, în rezultat la ce i-a cauzat ultimului vătămări corporale medii, cu dereglarea sănătății de lungă durată mai mult de 21 zile, sub formă de XXXXX.

A menționat că a fost pusă sub învinuire pentru faptul comiterii infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (2) Cod penal, pe semnele vătămării intenționate medii a integrității corporale sau a sănătății – care nu este periculoasă pentru viață și nu a provocat urmările prevăzute de art. 151 Cod penal, dar care a fost urmată de dereglarea îndelungată a sănătății.

Reclamanta a notat că prin sentința din 17 martie 2020 a Judecătoriei Orhei, sediul Central, procesul penal, în cauza penală privind învinuirea Elenei Gondiu, în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (1) Cod penal, s-a încetat, din motiv că fapta constituie contravenție prevăzută de art. 78 alin. (2) Cod contravențional. Or, procesul contravențional, în privința sa, în comiterea contravenției prevăzute de art. 78 alin. (2) Cod contravențional, a fost încetat, pe motivul expirării termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională. Totodată, s-a admis parțial cererea lui Petru Maler cu privire la încasarea prejudiciului material, moral și cheltuielilor de asistență juridică. S-a

încasat din contul Elenei Gondiu în beneficiul lui Petru Maler prejudiciul material în mărime de 351,45 de lei, prejudiciul moral în mărime de 10 000 de lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 1 500 de lei. În rest, pretențiile cu privire la încasarea prejudiciului moral s-au respins ca fiind neîntemeiată.

A mai indicat că sentința din 17 martie 2020 a Judecătorei Orhei, sediul Central a fost atacată cu apel de către avocat în interesele reclamantei, iar prin decizia din 14 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, pronunțată motivat la 14 octombrie 2020, a fost respins apelul ca nefondat.

Reclamanta a învederat că decizia din 14 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, la data de 6 noiembrie 2020, a fost contestată cu recurs ordinar, însă, până la moment recursul adresat Curții Supreme de Justiție la 6 noiembrie 2020, nu a fost examinat.

Astfel, a subliniat că conform art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertățile fundamentale, încheiată la 4 noiembrie 1950 și ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

A notat că, prin urmare, dreptul reclamantei la examinarea cauzei penale într-un termen rezonabil a fost încălcat prin durata excesivă a procesului de peste 6 ani, astfel, a menționat că conform art. 2 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă, instanța de judecată fiind obligată a constata încălcarea dreptului subiectiv a reclamantei la examinarea în termen rezonabil a procesului penal, iar conform art. 2 alin. (6) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant, coroborate cu prevederile art. 1998, 2036 și 2037 Cod civil, a subliniat reclamanta că instanța de judecată urmează a încasa din contul bugetului de stat în beneficiul său cu titlu de prejudiciu moral suma de 10 000 de Euro.

A învederat că cuantumului prejudiciului moral acordat trebuie să fie corelat cu practica CtEDO care în cazuri similare a acordat cu titlu de daune morale sume analogice, iar la stabilirea cuantumului prejudiciului moral instanțele de judecată urmează să se conducă de practica CtEDO și recomandările CSJ nr. 6 prin care se stipulează univoc cuantumului prejudiciului moral care urmează a fi încasat în litigiile încălcării dreptului reclamantei la examina în termen rezonabil.

Reclamanta a solicitat constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a procesului penal, pornit pentru faptul comiterii infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (1) Cod penal, pentru perioada 22 octombrie 2014 - 2 februarie 2021 și încasarea din contul bugetului de stat în beneficiu reclamantei cu titlu de prejudiciu moral a sumei de 10 000 de Euro cât și compensarea tuturor cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 29 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Elena Gondiu. S-a constatat încălcarea dreptului Elenei Gondiu la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale intentate în privința sa în baza art. 152 al. (1) Cod penal, în perioada de judecare 22 octombrie 2014 - 2 februarie 2021. S-a încasat de la bugetul de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Elenei Gondiu suma de 15 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat. În rest acțiunea, s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 29 aprilie 2021, Ministerul Justiției a declarat apel, solicitând casarea integrală a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de respingerea integrală a acțiunii.

La 7 mai 2021, Elena Gondiu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, a depus apel, solicitând casarea hotărârii primei instanțe în partea respingerii cerințelor cu modificarea hotărârii în acest sens și dispunerea încasării de la bugetul de stat în beneficiul Elenei Gondiu a prejudiciului moral în sumă de 10 000 de Euro, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin decizia din 22 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-au respins apelurile declarate de Elena Gondiu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu și de Ministerul Justiției. S-a menținut hotărârea din 29 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Elena Gondiu împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și încasarea prejudiciului moral.

Pentru a decide astfel, reținând prevederile art. 27 alin. (1), 118 alin. (1), 130 alin. (1), 192 alin (1) și (1¹), 240 alin. (1) Cod de procedură civilă, art. 2 alin. (2)-(4) și (6) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, Colegiul a considerat ca fiind întemeiată și legală soluția adoptată de prima instanță, învederând că prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Colegiul a specificat că prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat. Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de

complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Reținând prevederile art. 4, 5 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, Colegiul a remarcat că pentru a pune în sarcina pârâtului repararea prejudiciului cauzat în legătură cu neexecutarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, primar urmează de a constata existența încălcării dreptului menționat. Iar, la aprecierea termenului rezonabil de executare a hotărârii urmează a fi luate în considerație anumite criterii de apreciere: - complexitatea cauzei; - comportamentul părților care include aprecierea comportamentului reclamantului și a autorităților (se va aprecia bona/mala fides a tuturor părților implicate în proces, inclusiv existența unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate; etc); - miza (interesul) pentru reclamant, ce relevă importanța sau scopul pentru persoana care pretinde violarea dreptului său la un termen nerezonabil.

Verificând legalitatea hotărârii primei instanțe prin prisma normelor legale aplicabile speței, în coroborare cu probatoriul cauzei, Colegiul a ținut să menționeze că la momentul depunerii acțiunii de către Elena Gondiu, termenul de examinare a cauzei penale menționate supra a constituit aproximativ 6 ani și 3 luni.

La fel, cu referire la comportamentul reclamantei Elena Gondiu, Colegiul a reținut că conform raportului prezentat de Ministerul Justiției rezultă că reclamanta a avut un comportament activ în cadrul procesului, s-a prezentat la toate ședințele de judecată, cu excepția ședinței din 6 august 2015, iar ședințele de judecată la care nu s-a prezentat au fost amânate din diverse motive, care nu sunt imputabile reclamantei.

În legătură cu miza reclamantei în cadrul cauzei penale, Colegiul a reținut că, aceasta este evidentă, or, fiind învinuită în săvârșirea unei infracțiuni, reclamanta se află în așteptarea unei soluții judecătorești prin care i se va aplica o eventuală sancțiune penală, respectiv importanța examinării prompte a cauzei penale era prezumată.

Colegiul nu a admis alegațiile Ministerului Justiției expuse în cererea de apel, deoarece acestea sunt contrare materialelor cauzei și stării de fapt constatate de instanța de fond și reiterate de instanța de apel, ori, argumentul cu referire la faptul că reclamanta nu a prezentat probe ce ar confirma faptul încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei penale și prin urmare nu este temei de a genera obligațiunea statului la repararea acestuia, nu este întemeiat, în situația în care este contrar prevederilor Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, în special a art. 4.

De asemenea Colegiul a conchis, reieșind din raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil la examinarea și judecarea cauzei penale, că reclamantei nu-i poate fi imputată tergiversarea examinării cauzei, astfel, argumentele Ministerului Justiției precum că, termenul de examinare s-a datorat în mare parte comportamentului reclamantului, care pe parcursul examinării cauzei a înaintat o multitudine de cereri care impuneau amânarea ședințelor de judecată, este unul nefondat și declarativ, or, din raportul prezentat nu se deduce o asemenea stare de fapt pretinsă de pârât, respectiv, corect prima instanță a concluzionat că comportamentul reclamantei nu a contribuit la durata procedurilor.

Așadar, Colegiul a reținut că scurgerea unui termen de aproximativ 6 ani și 3 luni de la inițierea procesului penal împotriva Elenei Gondiu nu poate fi considerat rezonabil, în consecință, prima instanță întemeiat a stabilit că a fost încălcat dreptul reclamantului la judecarea cauzei în termen rezonabil, iar alegațiile Ministerului

Justiție care încearcă să demonstreze contrariul, nu pot fi admise de instanța de apel, or, în ansamblu, argumentele Ministerului Justiției expuse în cererea de apel nu sunt relevante, fiind declarative și necorespunzând cu starea real existentă.

Analizând circumstanțele expuse, Colegiul a considerat legală concluzia instanței de fond de constatare a încălcării dreptului Elenei Gondiu Elena la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale intentate în privința sa, în perioada de judecare 22 octombrie 2014 - 2 februarie 2021, unde aceasta deținea calitatea procesuală de inculpat.

Totodată, Colegiul a considerat neîntemeiată și cererii de apel declarată de Elena Gondiu, or, quantumul prejudiciului moral pretins de aceasta în sumă de 10 000 de Euro, este vădit disproporționat și excesiv în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității, în situația în care suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețele similare, fiind excluse pretențiile excesive și vădit exagerate, astfel, instanța de fond, just și întemeiat a dispus încasarea sumei de 15 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral, care este una obiectivă și suficientă, fiind în concordanță cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețele similare, pentru perioade similare,

De altfel, Colegiul a învederat că la aprecierea quantumului compensației pentru prejudiciu moral, instanța de judecată trebuie să țină cont de comportamentul părților, importanța procesului pentru reclamant, precum și de durata examinării cauzei, fiind apreciat ce a pierdut persoana pe plan fizic, psihic, social, profesional și familial, atât la moment, cât și pentru viitor. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțe în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

La 28 octombrie 2021, Elena Gondiu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, a declarat recurs, solicitând casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în partea quantumului prejudiciului moral cu adoptarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului s-a indicat că instanțele de judecată la examinarea cauzei nu au constatat just și au dat o apreciere incorectă situației de fapt, mai mult nu au examinat cauza sub toate aspectele și nu au stabilit cu certitudine raportul juridic litigios, circumstanțele de fapt caracteristice raportului juridic.

Totodată, s-au invocat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

La 11 noiembrie 2021, Ministerul Justiției a declarat recurs, solicitând casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului s-a indicat că instanțele de judecată la examinarea cauzei nu au constatat just și au dat o apreciere incorectă situației de fapt, mai mult nu au examinat cauza sub toate aspectele și nu au stabilit cu certitudine raportul juridic litigios, circumstanțele de fapt caracteristice raportului juridic.

Totodată, s-au invocat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a

demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

În contextul prevederilor art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 22 septembrie 2021 și a expediat-o participanților la proces la 15 noiembrie 2021 (f.d. 42, Vol. II), astfel, recursurile declarate la data de 28 octombrie 2021 și la 11 noiembrie 2021, sunt în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin prisma art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, la 24 noiembrie 2021 instanța de recurs a comunicat intimațiilor recursurile, informând despre necesitatea depunerii referinței, or, până la examinarea admisibilității careva referințe în adresa instanței nu au parvenit.

Examinând temeiurile recursurilor declarate de Elena Gondiu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, și de Ministerul Justiției, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile ca inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Elena Gondiu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, și de Ministerul Justiției, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432, alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a recunoaște recursurile declarate de Elena Gondiu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, și de Ministerul Justiției, ca fiind inadmisibile.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Elena Gondiu, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, și de Ministerul Justiției, împotriva deciziei din 22 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat